

Quickscan natuurwaardenonderzoek Flora- & Faunawet en
pré-toets natuurbeschermingswet
Ratumseweg 65a, Ratum

Colofon

Quickscan natuurwaardenonderzoek Flora- & Faunawet en pré-toets natuurbeschermingswet
Ratumseweg 65a, Ratum

Uitgevoerd door:
Natuurbank Overijssel

Opdrachtgever : Van Westreenen
Contactpersoon: dhr. G. Navis

Projectnummer en versie: 415, versie 1.0		Status: concept
Projectleider: Ing. P. Leemreide	Veldmedewerker(s): Ing. P. Leemreide	Rapportdatum: 18 maart 2014
Ligging projectgebied: Ratumseweg 65a, Ratum	Amersfoortcoördinaten: X244.778 Y445.151	

Correspondentieadres:
Postbus 206
7480 AE Haaksbergen
info@natuurbankoverijssel.nl

@natuurbankOverijssel

Samenvatting

Er zijn concrete plannen om een bestaande rundveehouderij op het adres Ratumseweg 65a in Ratum uit te breiden, een woonfunctie toe te kennen aan een oude schoppe en een theetuin te realiseren. De uitbreiding bestaat uit de bouw van een nieuwe stal en uitbreiding van het aantal sleuvsilo's. Het nieuwe erf wordt landschappelijk ingepast middels een erfbeplantingplan. Om deze plannen te realiseren dient het bestemmingsplan gewijzigd te worden. Natuurbank Overijssel heeft opdracht gekregen om te onderzoeken of de voorgenomen activiteit in overeenstemming is met de Flora- en Faunawet en wet- en regelgeving t.a.v. beschermd natuurgebied. Tevens wordt onderzocht of de voorgenomen activiteit het duurzaam voortbestaan van beschermde soorten in de omgeving negatief beïnvloed.

Er is in het onderzoeksgebied gekeken naar de aanwezigheid van beschermde planten en dieren, evenals nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde diersoorten, die door de uitvoering van de voorgenomen activiteiten vernield of verstoord worden. Ook is onderzocht of de voorgenomen activiteit een negatief effect heeft op beschermde leefgebieden van dieren in de directe omgeving van het plangebied. Tevens is onderzocht of voorgenomen activiteit een negatief effect heeft op beschermde natuurgebieden zoals Natura 2000-gebied en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Voorgenomen activiteit wordt gezien als 'ruimtelijke ontwikkeling'. Voor het verstoren van soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling. Deze vrijstelling geldt ook voor soorten van tabel 2 van de Ff-wet, mits er gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Gelet op de voorgenomen activiteit zal dat de 'Gedragscode voor de bouw- en ontwikkelingssector' zijn. Deze is opgesteld door 'Bouwend Nederland' en de Vereniging van Nederlandse Projectontwikkeling Maatschappijen NEPROM (zie: www.NEPROM.NL). Deze gedragscode geeft aan hoe bedrijven zorgvuldig met beschermde dier- en plantensoorten op bouwplaatsen kunnen omgaan. Voor het verstoren van soorten uit tabel 3, evenals het verstoren van bezette vogelnesten en jaar rond beschermde vogelnesten dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Het onderzoeksgebied bestaat uit een agrarisch erf met verschillende gebouwen en een kleine oppervlakte agrarisch cultuurland (grasland). De voorgenomen activiteit heeft geen negatief effect op beschermde soorten in en rondom het onderzoeksgebied, uitgezonderd broedvogels. De bouw- en uitbreidingslocatie van de bebouwing/erfverharding en erfbeplanting bestaan uit een monocultuur van (Engels) raaigras en siertuin. Het beheer en de inrichting maken het tot een ongeschikte habitat voor beschermde soorten. Door de voorgenomen activiteit worden bezette vogelnesten in de schoppe mogelijk verstoord/vernield of worden vogels verwond/gedood. De interne verbouwing van de schoppe dient plaats te vinden buiten de voortplantingsperiode van vogels.

De invloedssfeer van de voorgenomen activiteit beperkt zich tot het onderzoeksgebied en heeft geen negatief effect op gebieden erbuiten, met uitzondering van mogelijke toename van de emissie van ammoniak uit de nieuwe stal. Een eventuele emissie van ammoniak leidt mogelijk tot een negatief effect op de duurzame instandhouding van beschermd natuurgebied. De effectbeoordeling van ammoniak dient in een specifiek vervolgonderzoek plaats te vinden. Op basis van dit vervolgonderzoek dient bepaald te worden of een natuurbeschermingswetvergunning aangevraagd dient te worden.

Het onderzoeksgebied ligt in de EHS, specifiek de EHS-verweving. De voorgenomen activiteit leidt niet tot een significante aantasting van de omgevingscondities en kernkwaliteiten van de EHS. Er zijn geen compenserende- of mitigerende maatregelen verplicht, maar de initiatiefnemer zorgt middels het aanbrengen van een erfbeplanting voor de versterking van de landschappelijke kwaliteit ter plekke. Er hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden.

Bij nieuwbouw van stallen en bijgebouwen kunnen meestal simpel en tegen lage (meer)kosten waardevolle voorzieningen voor vogels en vleermuizen aangebracht worden. In de bijlage worden enkele tips gegeven wat er zoal mogelijk is om dieren een verblijfplaats te bieden op het erf.

1. Inleiding

Er zijn concrete plannen om een bestaande rundveehouderij op het adres Ratumseweg 65a in Ratum uit te breiden, een woonfunctie toe te kennen aan een oude schoppe en een theetuin te realiseren. De uitbreiding bestaat uit de bouw van een nieuwe stal en uitbreiding van het aantal sleufsilos. Het nieuwe erf wordt landschappelijk ingepast middels een erfbepantingplan. Om deze plannen te realiseren dient het bestemmingsplan gewijzigd te worden. Natuurbank Overijssel heeft opdracht gekregen om te onderzoeken of de voorgenomen activiteit in overeenstemming is met de Flora- en Faunawet en wet- en regelgeving t.a.v. beschermd natuurgebied. Tevens wordt onderzocht of de voorgenomen activiteit het duurzaam voortbestaan van beschermde soorten in de omgeving negatief beïnvloed.

Er is in het onderzoeksgebied gekeken naar de aanwezigheid van beschermde planten en dieren, evenals nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde diersoorten, die door de uitvoering van de voorgenomen activiteiten vernield of verstoord worden. Ook is onderzocht of de voorgenomen activiteit een negatief effect heeft op beschermde leefgebieden van dieren in de directe omgeving van het plangebied. Tevens is onderzocht of voorgenomen activiteit een negatief effect heeft op beschermde natuurgebieden zoals Natura 2000-gebied en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Voorliggend rapport beschrijft het onderzoeksgebied, de onderzoeksopzet, de resultaten van het onderzoek en de wettelijke consequentie.

2. Het onderzoeksgebied

2.1 Situering

Het onderzoeksgebied is gesitueerd op de adres Ratumseweg 65a in Ratum. Het ligt in het buitengebied van Ratum, gemeente Winterswijk. Op onderstaande afbeelding wordt de globale ligging van het onderzoeksgebied met de gele cirkel weergegeven.

Globale situering van het onderzoeksgebied. Deze wordt met de gele cirkel aangeduid.

2.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied bestaat uit een agrarisch erf met naastgelegen agrarische cultuurgrond. Tijdens het veldbezoek in gebruik als grasland met een monocultuur van (Engels) raaigras. Op het erf staan, naast het hoofdgebouw, enkele bijgebouwen waaronder een loopstal, werktuigenberging, mestsilos en sleufsilos. Het erf grenst aan de oost- en zuidzijde aan een doorgaande weg en aan de andere zijden aan agrarisch cultuurland (grasland). Opgaande beplanting treffen we alleen in de zuidoosthoek van het erf. Open water ontbreekt.

Detailopname van het onderzoeksgebied; het onderzoeksgebied wordt met de gele lijn aangeduid.

3 Voorgenomen activiteiten

3.1 Algemeen

Middels een wijziging van het bestemmingsplan, wordt het agrarische bouwblok vergroot van 10.025 m² naar 17.083m². Door deze vergroting van het bouwblok is het mogelijk om een nieuwe loopstal op te richten en de ligging en oppervlakte van de sleufsilos aan te passen. Aan de voorzijde van het erf, naast de Ratumseweg, is reeds jaren een soort van theetuin aanwezig. Middels de wijziging van het bestemmingsplan wordt deze recreatieve functie geformaliseerd. Tenslotte wordt in het bestemmingsplan een nieuwe woonfunctie toegekend aan een oude schoppe op het erf. Op de onderstaande verbeelding wordt de nieuwe wenselijke situatie aangeduid.

Verbeelding van het wenselijke eindbeeld.

Concreet bestaat de voorgenomen activiteit uit de volgende onderdelen;

- Uitbreiding bebouwd oppervlak; bouwen stal, uitbreiden sleufsilos;
- Omvormen schoppe tot woning;
- Aanleg theetuin;
- Aanleg erf- en landschappelijke beplanting.

3.2 Mogelijk effect van de voorgenomen activiteiten op beschermde soorten en/of –nesten

De beoogde (ruimtelijke) ingreep heeft een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten. Hierbij is onderscheid te maken tussen tijdelijke en permanente invloeden die effecten kunnen veroorzaken. Dit zijn:

Mogelijke tijdelijke invloeden:

- Geluid en trillingen door graafwerkzaamheden
- Geluid, trillingen en lichtinvloed door bouwwerkzaamheden

Mogelijke permanente invloeden:

- Mogelijk afname/verdwijnen van beschermde vaste rust- of verblijfplaatsen en/of jaar rond beschermde nesten;
- Vernielen/verdwijnen van beschermde soorten;
- Aantasting van de kwaliteit van het leefgebied van beschermde soorten;
- Aantasting van de kwaliteit van beschermde natuurgebieden.

3.3 Vaststellen van de invloedsfeer

Naast een tijdelijk effect in het onderzoeksgebied, kan het voorkomen dat een voorgenomen activiteit een negatief effect heeft op beschermde soorten of bezette vogelnesten in de omgeving van het onderzoeksgebied. Dit noemen we de invloedsfeer. De omvang van de invloedsfeer wordt bepaald door de aard en omvang van de tijdelijke en/of permanente nieuwe situatie. Het effect van het negatieve effect verschilt per soorten en soortgroep.

Beoordeling invloedsfeer van de voorgenomen activiteit:

Er is sprake van het bouwen van een nieuwe loopstal, de aanleg van sleufsilos, het verbouwen van een bestaande schoppe tot woning en de aanleg van een theetuin. De invloedsfeer van deze activiteiten wordt als lokaal beschouwd en beperkt zich tot het onderzoeksgebied met uitzondering van het milieueffect van het gebruik van de nieuwe loopstal. Mogelijk is tijdens de sloop- en bouwfase geluid hoorbaar buiten het onderzoeksgebied. Dit effect is incidenteel en tijdelijk van aard. Dit heeft geen negatief effect op beschermde soorten buiten het onderzoeksgebied.

Door de ingebruikname van de loopstal vindt er mogelijk een toename van geuremissie en uitstoot van verzurende- en vermestende stoffen plaats. De beoordeling van deze zaken vindt plaats in een aparte milieubeoordeling in het kader van de omgevingsvergunning.

Beoogde uitbreidingslocatie van het agrarisch bouwblok.

4. Wettelijk kader natuurbescherming

4.1 Algemeen

De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, namelijk een soortgericht spoor (Flora- en faunawet) en een gebiedsgericht spoor (Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en Natuurbeschermingswet 1998). De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten en de EHS en Natuurbeschermingswet 1998 op de bescherming van gebieden. Met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 is de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving geïmplementeerd.

4.2 Ecologische hoofdstructuur (EHS)

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is de kern van het natuurbeleid. De EHS is in provinciale structuurvisies uitgewerkt en vastgelegd in de ruimtelijke verordening. Ruimtelijke plannen moeten hieraan worden getoetst. Natura 2000-gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en wetlands zijn beschermd via de Natuurbeschermingswet 1998 en hebben daarom een wettelijke status. In of in de nabijheid van de EHS en Natuurbeschermingswetgebieden geldt het 'Nee, tenzij'- principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als deze ontwikkelingen de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

4.3 Natura 2000

Natura 2000-gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en wetlands zijn beschermd via de Natuurbeschermingswet 1998 en hebben daarom een wettelijke status. In of in de nabijheid van de Natuurbeschermingswetgebieden geldt het 'Nee, tenzij'- principe. In principe zijn geen ontwikkelingen toegestaan als deze ontwikkelingen de natuurlijke waarden van het gebied direct of indirect aantasten.

4.4 Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. De Flora- en faunawet gaat uit van het 'Nee, tenzij'-principe. Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk.

De Flora- en faunawet regelt (onder andere) de bescherming van kwetsbare en bedreigde inheemse planten en diersoorten. Onder de algemene verbodsbepalingen (Artikelen 8 t/m 18) worden handelingen verboden die kunnen leiden tot het vernielen van beschermde inheemse planten op hun groeiplaats en beschermde inheemse dieren in hun natuurlijke leefomgeving. Zo is het onder meer verboden om beschermde inheemse planten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enige wijze van hun groeiplaats te verwijderen. Daarnaast is het verboden om inheemse beschermde diersoorten opzettelijk te verontrusten dan wel hun nesten, holen of andere voortplantingsplaatsen of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

De Ff-wet biedt onder Artikel 75 de mogelijkheid tot het verkrijgen van een ontheffing van de in de Artikelen 8 t/m 18 genoemde verbodsbepalingen. De genoemde vrijstellingen worden alleen verleend in zoverre er geen 'andere bevredigende oplossing bestaat en indien geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Om te bepalen of ontheffing kan worden gekregen moet aan verschillende voorwaarden worden voldaan:

- Er dient inzicht te bestaan in het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het projectgebied;
- Er dient inzicht te bestaan in de mate waarin de voorgenomen activiteiten dusdanig negatieve effecten hebben op soorten dat de 'gunstige staat van instandhouding' in het geding is.

Indien dit het geval zou zijn, dient aangegeven te worden welke mitigerende maatregelen getroffen worden om de negatieve effecten op de 'gunstige staat van instandhouding' te voorkomen. Indien de mogelijke negatieve effecten niet volledig gemitigeerd kunnen worden, dient aangegeven te worden op welke wijze de effecten gecompenseerd zullen worden.

Toelichting Flora- en Fanawet, Wijzigingen Artikel 75 (AMvB)

Sinds februari 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur van kracht worden, waarin wijzigingen inzake art.75 zijn opgenomen. De wijzigingen in deze AMvB betekenen een zekere verruiming van ontheffing en vrijstelling: niet in alle gevallen is een ontheffingsaanvraag meer nodig.

Globaal betekent dit het volgende:

Er zijn een drietal soortenlijsten waarvoor verschillende richtlijnen zijn. Deze zijn in toenemende mate van 'zwaarte':

Tabel 1: (soorten als egel, haas, bruine kikker, Zwanenbloem, Dotterbloem)

Voor activiteiten die te kwalificeren zijn als bestendig beheer of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten van tabel 1. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden. Voor andere activiteiten dient wel een ontheffingsaanvraag te worden aangevraagd (lichte toets).

Tabel 2: (soorten als div. orchideeën, vogels)

Voor activiteiten die te kwalificeren zijn als bestendig beheer of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten van tabel 2, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde 'gedragscode'. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet zelf door aanvrager worden opgesteld en worden goedgekeurd door het ministerie van LNV. Voor andere activiteiten dient wel een ontheffingsaanvraag te worden aangevraagd (uitzondering bepaalde vogelsoorten: zie 3)

Tabel 3: (echte kritische soorten bijlage IV HR/VR)

Dit is de zwaarste categorie, waarbij ook voor beheer de vrijstelling beperkt is. Voor andere activiteiten is ontheffing nodig, waarbij een uitgebreide toets dient te worden verricht (behalve het criterium 'geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding' ook 'dwingende redenen van openbaar belang', mogelijkheden van alternatieven e.d.). De procedure is vastgelegd in een stappenplan. Hierin is vermeld in welke gevallen de Ff-wet niet van toepassing is, of dat een ontheffing moet worden aangevraagd.

Naast een verbod op het doden en verwonden (Art. 9 Ff-wet) en het opzettelijk verontrusten (Art. 10 Ff-wet) van vleermuizen, is het tevens verboden om verblijf- en voortplantingsplaatsen weg te nemen, te verstoren en aan te tasten (Art. 11 Ff-wet). Belangrijke migratie- en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder. Daarnaast vallen ook tijdelijke, seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijv. hollen) of standplaatsen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau of per exemplaar hieronder (Min. EL&I 2011).

De verbodsbepaling genoemd in artikel 11 van de ff-wet worden enkel overtreden wanneer de door dit artikel beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen hun specifieke functie niet meer naar behoren kunnen vervullen. De vaste rust- of verblijfplaats kan hierdoor niet meer dezelfde functie aan beschermde dier- of plantensoort bieden als voorheen

In Bijlage 1 worden de tabellen van de AMvB nader verklaard. In de brochure 'Buiten aan het werk' van het ministerie LNV is bovendien een toelichting op deze AMvB te vinden (zie website dienst Regelingen van het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie).

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen

Artikel 2, lid 1: Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.

Artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is en indien mogelijk, voorkomen wordt.

5. Gebiedsbescherming

5.1 Algemeen

Ondanks dat de invloedssfeer van de voorgenomen activiteit beperkt blijft tot het onderzoeksgebied, wordt in dit hoofdstuk kort ingegaan op het mogelijke effect van de voorgenomen activiteit op beschermd natuurgebied en de Ecologische Hoofdstructuur.

5.2 Natura 2000-gebied en Beschermd Natuurmonument-gebied

De bescherming van Natura 2000-gebied en Beschermd Natuurmonument-gebied wordt geregeld via de Natuurbeschermingswet. Provincies vormen het bevoegd gezag voor de duurzame veiligstelling van deze gebieden in hun provincie. Voor activiteiten die leiden tot aantasting van de duurzame instandhouding van deze gebieden dient een natuurbeschermingswetvergunning aangevraagd te worden.

Beschermd Natuurmonument-gebied

Het onderzoeksgebied ligt niet in of in de directe nabijheid van een Beschermd Natuurmonument-gebied (> 2 km) (bron: Provincie Gelderland, 2014).

Natura 2000-gebied

Het onderzoeksgebied ligt niet in of in de directe nabijheid van een Natura 2000-gebied. Het meest dichtbij gelegen Natura 2000-gebied betreft de 'Willink's Weust'. Dit gebied ligt drie kilometer ten zuidwesten van het onderzoeksgebied.

Effectbeoordeling

De invloedssfeer van de voorgenomen activiteit is lokaal, uitgezonderd de uitstoot van milieuverontreinigende stoffen (ammoniak). Een toename van de uitstoot van ammoniak kan leiden tot een verslechtering van de omgevingscondities vanbeschermden soorten in Natura 2000-gebieden. Een aanvullend onderzoek is vereist om het effect van de voorgenomen activiteit te toetsen aan de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden in de omgeving van het onderzoeksgebied.

5.3 Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Provincies zijn verantwoordelijk voor de veiligstelling en ontwikkeling van de Ecologische Hoofdstructuur in hun provincies. De beoordeling of de voorgenomen activiteit past in de EHS dient met name uitgevoerd te worden in de afweging van een 'goede ruimtelijke ordening' als onderdeel van de ruimtelijke onderbouwing. De aanwezigheid van beschermde planten en dieren is daarbij niet van belang.

Zoals zichtbaar op onderstaande kaart, ligt het onderzoeksgebied in de EHS-verweving (bron: Provincie Gelderland 2014). De bossen rondom het onderzoeksgebied behoren tot de EHS-natuur.

Ligging van de EHS-gronden rondom het onderzoeksgebied (cirkel). Bron: Provincie Gelderland 2014.

Ligging en activiteit

Het onderzoeksgebied ligt in de EHS, specifiek EHS-verweving. De voorgenomen activiteit leidt tot areaalverlies van de EHS; agrarische cultuurgrond wordt immers omgezet in 'agrarisch bouwblok'. Tevens wordt een nieuwe loopstal gebouwd welke mogelijk een schadelijk effect heeft op de omgevingscondities van de EHS.

Wat zegt het provinciaal beleid ?

Voor ruimtelijke ontwikkelingen binnen de Ecologische hoofdstructuur geldt een 'nee, tenzij' regime, inhoudende dat bestemmingsplanwijziging hier niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden (kernkwaliteiten en omgevingscondities) van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

Er is sprake van een significante aantasting van kernkwaliteiten en omgevingscondities wanneer een ruimtelijke ontwikkeling kan leiden tot één of meer van de volgende effecten:

1. Een vermindering van areaal en kwaliteit van bestaande natuur-, bos- en landschapselementen en gebieden die zijn aangewezen voor nieuwe natuur en agrarische natuur.
2. Een vermindering van de uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren in verbindingszones en tussen de verschillende leefgebieden in de overige delen van de EHS.
3. Een vermindering van de kwaliteit van het leefgebied van alle soorten waarvoor conform de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing vereist is en als zodanig worden genoemd in de AmvB Vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora en Faunawet.
4. Een vermindering van het areaal van de grote natuurlijke eenheden (aaneengeslotenheid).
5. Een belemmering voor het verloop van natuurlijke processen in de grote eenheden.
6. Een verstoring van de natuurlijke morfologie, waterkwaliteit, watervoering en verbondenheid met het landschap van HEN-wateren (wateren met de beleidsdoelstelling 'Hoogste Ecologische Niveau').
7. Een verandering van de grond- en oppervlaktewateromstandigheden (kwaliteit en kwantiteit) die de voor de natuurdoeltypen gewenste grond- en oppervlaktewatersituatie (verder) aantast.
8. Een verhoging van de niet gebiedseigen geluidsbelasting in stiltebeleidsgebieden (N.B. De gehele Ecologische Hoofdstructuur behoort daartoe).

Gedeputeerde Staten maken op bovenstaande een uitzondering voor ondergeschikte uitbreidingen van bestaande functies wanneer deze uitbreidingen een gering effect hebben op bovenstaande

kernkwaliteiten en omgevingscondities. Dit is de mogelijkheid die geboden wordt om de wensen te honoreren, mits uit bovengenoemde onderzoeken blijkt dat de effecten inderdaad gering zijn.

Plannen die tot significante aantasting zouden kunnen leiden zijn bijvoorbeeld:

- nieuwbouw van woningen en bedrijven;
- aanleg van nieuwe infrastructuur;
- nieuwvestiging van landbouwbedrijven;
- nieuwe voorzieningen voor grootschalige recreatie;
- aanleg of uitbreiding van afvalstortplaatsen;
- oprichting van windturbines

Per saldo zal op planniveau of op gebiedsniveau geen verlies mogen optreden van areaal, kwaliteit en samenhang. Indien er sprake is van een negatief effect dient deze door het nemen van mitigerende maatregelen beperkt te worden of er moet gecompenseerd worden. Aan compensatie worden in het kader van de EHS de volgende voorwaarden gesteld:

- Geen netto-waardenverlies (areaal, kwaliteit, samenhang);
- Compensatie aansluitend of nabij het gebied, mits een duurzame situatie ontstaat of,
- Mitigatie en compensatie maken deel uit van het plan,

Effectbeoordeling

Om te beoordelen of de voorgenomen activiteit de kernkwaliteiten en omgevingscondities significant aantasten wordt deze getoetst aan de onderstaande effecten;

Ad 1. Een vermindering van areaal en kwaliteit van bestaande natuur-, bos- en landschapselementen en gebieden die zijn aangewezen voor nieuwe natuur en agrarische natuur.

Voorgenomen activiteit voorziet in de uitbreiding van het huidige agrarische bouwblok om zo de nieuwbouw van een loopstal en vergroting van het areaal verhard oppervlak t.b.v. sleufsilos mogelijk te maken. Daartoe wordt agrarische cultuurgrond omgezet naar verharding en erfbeplanting.

Deze activiteit leidt niet tot een vermindering van areaal en kwaliteit van bestaande natuur-, bos- en landschapselementen. Door de gecombineerde aanleg van erf- en landschappelijke beplanting is er sprake van netto toename van het areaal landschapselementen en verbetering van de kwaliteit van bestaande landschapselementen.

Voorliggend initiatief leidt niet tot een significante aantasting van dit aspect van de effectbeoordeling.

Ad 2. Een vermindering van de uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren in verbindingzones en tussen de verschillende leefgebieden in de overige delen van de EHS

Het onderzoeksgebied ligt in de EHS-verweving en niet als zodanig en een ecologische verbindingzone. Wel ligt het in de 'overige delen van de EHS'.

De voorgenomen activiteit heeft tot gevolg dat een bestaand agrarisch erf wordt vergroot. Er wordt een nieuwe loopstal gebouwd en het oppervlak en de ligging van de sleufsilos wordt gewijzigd. Een dergelijke ruimtelijke ontwikkeling leidt niet tot een negatief effect op de uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren tussen de verschillende leefgebieden. Rondom het onderzoeksgebied blijft voldoende gelijkwaardig agrarisch cultuurlandschap onaangetast welke de uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren in takt laat. De aanleg van erf- en landschappelijke beplanting kan de functie van het onderzoeksgebied en de directe omgeving zelfs iets versterken omdat de nieuwe situatie meer schuilmogelijkheden biedt aan kleine zoogdieren.

Voorliggend initiatief leidt niet tot een significante aantasting van dit aspect van de effectbeoordeling.

Ad 3. Een vermindering van de kwaliteit van het leefgebied van alle soorten waarvoor conform de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing vereist is en als zodanig worden genoemd in de AmvB Vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora en Faunawet.

Er is sprake van vermindering van de kwaliteit van leefgebied wanneer beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen, jaarrond beschermde nesten en nestplaatsen en groeiplaatsen van beschermde plantensoorten verstoord of vernield worden.

Voor soorten die vermeld staan in tabel 1 van de Ff-wet geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren, verwonden en doden bij ruimtelijke ontwikkelingen. Deze vrijstelling geldt ook voor soorten die vermeld staan in tabel 2, mits er gewerkt wordt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Voor het verstoren, verwonden en doden van soorten die vermeld staan in tabel 3 en bezette vogelnesten (plus jaarrond beschermde nest- en verblijfplaatsen) is een ontheffing ex. art. 75c van de Ff-wet vereist.

Zoals uit de resultaten van het quickscan natuurwaardenonderzoek blijkt, vermindert de kwaliteit van het leefgebied van soorten waarvoor conform de Ff-wet bij ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing vereist is niet. De voorgenomen activiteit bestaat uit het omvormen van intensief gebruikt agrarisch cultuurland met een monocultuur van raaigras in verharding, bebouwing en beplanting. Op de locaties waar de verharding wordt aangelegd bevinden zich geen beschermde verblijfplaatsen, nesten of groeiplaatsen van beschermde plantensoorten. Ook heeft de activiteit geen negatief effect op beschermde verblijfplaatsen en soorten buiten het plangebied. De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie m.b.t. de Ff-wet. Er hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden.

Voorliggend initiatief leidt niet tot een significante aantasting van dit aspect van de effectbeoordeling.

Ad 4. Een vermindering van het areaal van de grote natuurlijke eenheden (aaneengeslotenheid).

Het onderzoeksgebied ligt niet in of in de directe omgeving van een grote natuurlijke eenheid.

Voorliggend initiatief leidt niet tot een significante aantasting van dit aspect van de effectbeoordeling.

Ad 5. Een belemmering voor het verloop van natuurlijke processen in de grote eenheden.

Het onderzoeksgebied ligt niet in of in de directe omgeving van een grote natuurlijke eenheid.

Voorliggend initiatief leidt niet tot een significante aantasting van dit aspect van de effectbeoordeling.

Ad 6. Een verstoring van de natuurlijke morfologie, waterkwaliteit, watervoering en verbondenheid met het landschap van HEN-wateren (wateren met de beleidsdoelstelling 'Hoogste Ecologische Niveau').

Het onderzoeksgebied ligt niet in of in de directe omgeving van een HEN-water. De invloedssfeer van de activiteit is lokaal, uitgezonderd de emissie van ammoniak en heeft daarom geen effect op HEN-wateren in de omgeving van het onderzoeksgebied.

Voorliggend initiatief leidt niet tot een significante aantasting van dit aspect van de effectbeoordeling.

Ad 7. Een verandering van de grond- en oppervlaktewateromstandigheden (kwaliteit en kwantiteit) die de voor de natuurdoeltypen gewenste grond- en oppervlaktewatersituatie (verder) aantast.

Het plangebied bestaat uit een bestaand erf en agrarische cultuurgrond. Voor deze gronden zijn geen wenselijke grond- en oppervlaktewatersituatie vastgesteld. De voorgenomen activiteit leidt niet tot het aantasten van de grond- en oppervlaktewateromstandigheden voor wenselijke natuurdoeltypen.

Voorliggend initiatief leidt niet tot een significante aantasting van dit aspect van de effectbeoordeling.

Ad 8. Een verhoging van de niet gebiedseigen geluidsbelasting in stiltebeleidsgebieden (N.B. De gehele Ecologische Hoofdstructuur behoort daartoe).

Er is sprake van de bouw van een veestal en het uitbreiden van het areaal erfverharding, beplanting en de exploitatie van een theetuin op het erf. Deze activiteiten, met uitzondering van de exploitatie van de theetuin, behoort tot de gebiedseigen geluidbelasting. Een theetuin is een vorm van dagrecreatie in de openlucht. Een theetuin biedt toeristen en recreanten de mogelijkheid om een hapje en een drankje te nuttigen. Ondanks dat er geen akoestisch onderzoek voorhanden is naar de geluidsbelasting van deze activiteit, wordt verondersteld dat dit niet zal leiden tot een significantie verhoging van de niet gebiedseigen geluidsbelasting.

Voorliggend initiatief leidt niet tot een significante aantasting van dit aspect van de effectbeoordeling.

Conclusie

Door de voorgenomen activiteit worden de kernkwaliteiten en omgevingscondities van de EHS niet significant negatief beïnvloed. Ondanks dat er geen sprake is een negatieve beïnvloeding van de kernkwaliteiten en omgevingscondities, voorziet het initiatief in een landschappelijke inpassing van het nieuwe erf en een versterking van de landschapsecologische waarde van het omliggende agrarische cultuurlandschap.

5.4 Slotconclusie

Het onderzoeksgebied ligt in de EHS (specifiek EHS-verweving). Door de voorgenomen activiteit neemt weliswaar het oppervlakte erfverharding en bebouwing toe, maar dit heeft geen negatief effect op de omgevingscondities en kernkwaliteiten van de EHS. De EHS rondom het plangebied bestaat uit een agrarisch cultuurlandschap, afgewisseld met bossen, houtwallen en natuurgebieden. Juist de afwisseling tussen het agrarische cultuurlandschap en de landschapselementen (groot en klein), de aardkundige waarden en de (natuurlijke) beken maken het gebied zo waardvol. Een kleine uitbreiding van een bestaande rundveehouderij, met een extra woning op het erf en een theetuin, leidt niet tot aantasting van de kwaliteit van de EHS.

Grote winst valt te halen in een gewijzigd grondgebruik van de agrarische cultuurgronden naar een meer extensief grondgebruik en beheer. Vanuit ruimtelijk- en milieubeleid is hier echter zeer weinig aan te doen. De bijzondere aandacht die een dergelijk ruimtelijke ontwikkeling in de EHS krijgt is terecht, maar grote winst in landschapsecologische kwaliteit is haalbaar buiten deze kaders. Het is wellicht raadzaam om hier in de toekomst een sturingsinstrument voor te ontwikkelen dat zich niet alleen op de fysieke inrichting richt, maar ook op het beheer.

De invloedssfeer van de voorgenomen activiteit is lokaal en heeft geen negatief effect op beschermd natuurgebied of de EHS. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden en er hoeft geen ontheffing of natuurbeschermingswetvergunning aangevraagd te worden.

6. Soortenbescherming; het onderzoek

6.1 Methode

In het kader van het natuurwaardenonderzoek is het onderzoeksgebied op 19 maart 2014 eenmalig onderzocht op het voorkomen van beschermde planten en dieren en de potentiële aanwezigheid van deze soorten (geschiktheid van het gebied voor de desbetreffende soorten). Er zijn verder geen andere aanvullende onderzoeken uitgevoerd m.b.t. vogels, vleermuizen, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers. De inventarisatie is te voet in het terrein uitgevoerd onder goede weersomstandigheden (bewolkt, geen neerslag, temperatuur 13 °C en een matig zuidwestenwind).

Bij het bepalen van de mogelijke aantasting van beschermde soorten is gebruik gemaakt van de volgende onderdelen:

- Veldbezoek op 19 maart 2014, uitgevoerd door een ervaren veldbioloog;
- Aanvullend bronnenonderzoek (NBL-kartering 1995-1998);

Specifieke relevante literatuurbronnen zijn o.a.

- Digitale Atlas van de zoogdieren (VZZ 2013)
- Digitale atlas van amfibieën en reptielen (RAVON 2014)
- Nieuwe Atlas van de Nederlandse Flora (Stichting FLORON)
- Digitale Atlas van de zoogdieren van Gelderland(VZZ 2014)

Flora en vegetatie

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van beschermde planten. De onderzoeksperiode is beperkt geschikt voor floristisch onderzoek. De onderzoeksperiode ligt buiten de bloeitijd van sommige soorten. Op basis van standplaatsfactoren en abiotische parameters kan een goede inschatting gemaakt worden wat de potentie van het onderzoeksgebied is en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen.

Vogels

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van broedvogels, specifiek de mogelijkheid dat er zich nesten, potentiële nestlocaties, beschermde vaste rust en -verblijfplaatsen in het onderzoeksgebied bevinden. De onderzoeksperiode is beperkt geschikt om alle in Nederland voorkomende broedvogels vast te stellen omdat het onderzoek buiten de broedtijd van de meeste soorten is uitgevoerd. Half maart vertonen slechts enkele soorten territoriumindicerend gedrag. Op basis van een beoordeling van de biotoop kan een goede inschatting gemaakt worden van de potentieel aanwezige soorten, evenals een beoordeling van het onderzoeksgebied op de aanwezigheid van soorten waarvan nesten, nestplaatsen en het functionele leefgebied jaar rond beschermd zijn.

Zoogdieren

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van beschermde zoogdieren. Er is gekeken naar graaf-, vraat-, krabsporen, uitwerpselen, prooiresten, pootafdrukken, haren en hollen. De onderzoeksperiode is geschikt voor onderzoek naar grondgebonden zoogdieren, maar beperkt geschikt voor onderzoek naar de functie van het onderzoeksgebied voor vleermuizen. De meeste soorten en individuen bevinden zich nog in de winterverblijfplaatsen. Potentieel geschikte verblijfplaatsen van zoogdieren (incl. vleermuizen) in gebouwen en/of natuurlijke hollen worden visueel geïnspecteerd. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een endoscoop met minicamera om holle ruimtes te inspecteren. Op basis van de bouwstijl, gebruikte materialen, staat van onderhoud en de landschappelijke kenmerken van het onderzoeksgebied, kan een goede inschatting gemaakt worden wat de potentiële functie van het onderzoeksgebied voor vleermuizen is en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen.

Amfibieën & reptielen

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van amfibieën en reptielen. De onderzoeksperiode is beperkt geschikt voor onderzoek naar amfibieën en reptielen. Slechts enkele soorten hebben de winterverblijfplaatsen verlaten (gewone pad, levendbarende hagedis). Op basis van standplaatsfactoren en abiotische parameters kan goed beoordeeld worden wat de potentie van het onderzoeksgebied is voor beschermde soorten en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen. Het weer tijdens het veldonderzoek bepaalt in grote mate de geschiktheid van het onderzoek naar reptielen.

Dagvlinders

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van dagvlinders. De onderzoeksperiode is beperkt geschikt voor onderzoek naar dagvlinders omdat de vliegtijd van de meeste soorten nog niet is aangebroken medio maart. Op basis van standplaatsfactoren en abiotische parameters kan goed beoordeeld worden wat de potentie van het onderzoeksgebied is voor beschermde soorten en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen.

Libellen

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van libellen. De onderzoeksperiode is beperkt geschikt voor onderzoek naar libellen omdat de vliegtijd van de meeste soorten nog niet is aangebroken. Op basis van standplaatsfactoren en abiotische parameters kan goed beoordeeld worden wat de potentie van het onderzoeksgebied is voor beschermde soorten en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen.

Kevers en mieren

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van kevers en mieren. De onderzoeksperiode is ongeschikt voor onderzoek naar kevers en mieren omdat de meeste soorten nog niet actief zijn. Op basis van standplaatsfactoren en abiotische parameters kan goed beoordeeld worden wat de potentie van het onderzoeksgebied is voor beschermde soorten en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen. Het weer tijdens het veldbezoek bepaalt in grote mate de geschiktheid van de onderzoeksmethode.

Vissen en kreeftachtigen

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van vissen en kreeftachtigen. De onderzoeksperiode is beperkt geschikt voor onderzoek naar vissen en kreeftachtige. Op basis van standplaatsfactoren en abiotische parameters kan goed beoordeeld worden wat de potentie van het onderzoeksgebied is voor beschermde soorten en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen.

6.2 Verwachting¹

Op basis van bronnenonderzoek, landschappelijke karakteristieken, bouwstijl en gebruikte bouwmaterialen, aard, omvang en gebruik van het onderzoeksgebied, dan lijkt het onwaarschijnlijk dat er beschermde soorten worden aangetroffen uit de volgende groepen:

- Libellen;
- Kevers;
- Dagvlinders;

---

¹ Op basis van bronnenonderzoek en een landschapsecologische analyse wordt het veldbiologische onderzoek afgestemd op de potentieel aanwezige soorten of soortgroepen.

- Vaatplanten;
- Vissen en kreeftachtigen;
- Reptielen;
- Amfibieën (algemene en weinig kritische soorten);

Het is niet onwaarschijnlijk om soorten uit de volgende soortgroepen aan te treffen:

- Vogels;
- Vleermuizen (gebouwbewonende soorten, foerageergebied, vliegroute);
- Grondgebonden zoogdieren (algemene en weinig kritische soorten);

6.3 Resultaten

Planten

In het onderzoeksgebied zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Het areaal agrarisch cultuurland dat benut wordt voor de bouw van de stal, de aanleg van erfverharding en erfbepanting, bestaat uit een monocultuur van (engels) raaigras. Het gevoerde beheer maakt het tot een ongeschikte groeiplaats van beschermde soorten.

Broedvogels

Het veldonderzoek is uitgevoerd buiten de voortplantingstijd van de meeste vogelsoorten, maar op basis van het veldbezoek kan een goede inschatting gemaakt worden van het effect van de voorgenomen activiteit op vogels. Op de bouwlocatie van de stal en het terrein dat benut zal worden voor de aanleg van erfverharding en –bepanting zijn geen broedplaatsen van vogels aangetroffen. Mogelijk nestelen er ieder voortplantingsseizoen vogels onder de pannen van de schoppe of in de stal. Daarbij gaat het mogelijk om soorten als Witte Kwikstaart, Merel en Winterkoning.

Zoogdieren; vleermuizen

Vleermuizen kunnen gebouwen en (oude) bomen met hopen of kieren onder de schors gebruiken als verblijfplaats. Natuurlijke verblijfplaatsen ontbreken in het gebied, maar er bevinden zich mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen in de gebouwen op het erf. Daarbij gaat het mogelijk om soorten als gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en laatvlieger. De voorgenomen activiteit heeft geen negatief effect op verblijfplaatsen in gebouwen op het erf of er buiten.

De schoppe wordt als een ongeschikte verblijfplaats van vleermuizen beschouwd. Het gebouw heeft een beschoten kap, maar geen dak- of wandisolatie. Ook heeft het geen gevelbetimmeringen welke een geschikte verblijfplaats van vleermuizen kunnen vormen. Het gebouw is gebouwd met eiken gebinten. In deze gebinten zijn geen kieren en gaten aangetroffen welke benut kunnen worden door vleermuizen als verblijfplaats. Hoge, stille, donkere droge en winddichte zolders worden soms als zomerverblijfplaats van vleermuizen gebruikt. De schoppe is daarvoor te licht, te laag en heeft een ongeschikt binnenmilieu (tocht).

Op de beoogde bouwlocatie voor de nieuwe stal ontbreken geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen.

De schoppe; mogelijk om te vormen tot woning

De voorgenomen activiteit heeft geen negatief effect op eventueel aanwezige verblijfplaatsen elders op het erf of erbuiten.

Het onderzoeksgebied vormt geen schakel in een lijnvormig landschapselement en vormt als zodanig geen vliegroute voor vleermuizen. Het is aannemelijk dat een agrarisch erf tot het functionele leefgebied van vleermuizen behoort. Soorten als gewone- en ruige dwergvleermuis foerageren soms rondom dergelijke gebouwen. Deze functie wordt door de voorgenomen activiteit niet negatief beïnvloed en de voorgenomen activiteit heeft geen negatief effect op foerageergebied buiten het onderzoeksgebied.

Grondgebonden zoogdieren

Er zijn in het onderzoeksgebied geen grondgebonden zoogdieren waargenomen. De inrichting, beheer en de staat van onderhoud maken het onderzoeksgebied tot een ongeschikte habitat voor de meeste grondgebonden zoogdieren. Mogelijk komen soorten als egel, konijn en haas incidenteel in het gebied voor om te foerageren. Deze soorten hebben geen vaste verblijfplaats in het gebied. In de schoppe zijn geen sporen gevonden van de steenmarter. Een vaste verblijfplaats van deze soort in de schoppe wordt uitgesloten.

Amfibieën & reptielen

In het onderzoeksgebied zijn geen amfibieën en reptielen waargenomen. De uitbreidingslocatie van het agrarisch bouwblok bestaat uit intensief beheer grasland. De inrichting en het gevoerde (intensieve) beheer met bijbehorende mestgift maken dit tot een ongeschikte habitat voor amfibieën en reptielen.

Dagvlinders

Er zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Er is in het onderzoeksgebieden geen geschikt leefgebied aanwezig voor beschermde soorten.

Libellen

Er zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Er is in het onderzoeksgebied geen geschikt leefgebied aanwezig voor beschermde soorten.

Kevers en mieren

Er zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Er is in het onderzoeksgebied geen geschikt leefgebied aanwezig voor beschermde soorten.

Vissen en kreeftachtigen

Er zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Er is in het onderzoeksgebied geen geschikt leefgebied aanwezig voor beschermde soorten. De sloten in het onderzoeksgebied vormen een ongeschikt habitat voor deze soorten.

6.4 Toetsingskader

Voor het verstoren van soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling indien er sprake is van een ruimtelijke ontwikkeling en/of bestendig beheer. Voor verstoren van soorten uit tabel 2 van de Ff-wet geldt ook een vrijstelling, mits er gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Wel dient rekening gehouden te worden met jaar rond beschermde nesten en leefgebieden, evenals met bezette vogelnesten. Soorten uit tabel 3 zijn beschermd. Voor het uitvoeren van werkzaamheden die leiden tot verstoring of het doden van soorten is een ontheffing noodzakelijk. Dit is ook noodzakelijk voor het uitvoeren van werkzaamheden die leiden tot verstoring of het doden van soorten, wanneer er niet gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode.

Voorgenomen activiteit wordt gezien als 'ruimtelijke ontwikkeling'. Voor het verstoren van soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling. Deze vrijstelling geldt ook voor soorten van tabel 2 van de Ff-wet, mits er gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Gelet op de voorgenomen activiteit zal dat de 'Gedragscode voor de bouw- en ontwikkelingssector' zijn. Deze is opgesteld door 'Bouwend Nederland' en de Vereniging van Nederlandse Projectontwikkeling Maatschappijen NEPROM (zie: www.NEPROM.NL). Deze gedragscode geeft aan hoe bedrijven zorgvuldig met beschermde dier- en plantensoorten op bouwplaatsen kunnen omgaan. Voor het verstoren van soorten uit tabel 3, evenals het verstoren van bezette vogelnesten en jaar rond beschermde vogelnesten dient een ontheffing aangevraagd te worden.

6.5 Wettelijke consequenties van de beoogde ingreep

Flora

De voorgenomen activiteit heeft geen negatief effect op beschermde plantensoorten en heeft daarom geen wettelijke consequentie. Op basis van standplaatsfactoren en abiotische parameters kan een goede inschatting gemaakt worden van de potentie van het onderzoeksgebied en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen. De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

(Broed)vogels

Er nestelen geen vogels op de uitbreidingslocatie, maar mogelijk nestelen er wel vogels in de schoppe. Dit zijn soorten waarvan uitsluitend de bezette nesten beschermd zijn, niet de oude nesten of de nestplaats. Werkzaamheden die kunnen leiden tot het verstoren/vernielen van bezette nesten of het verwonden/doden van (jonge)vogels, dienen buiten de voortplantingsperiode uitgevoerd te worden. De meest geschikte periode om de schoppe te verbouwen is augustus-maart. Initiatiefnemer mag maatregelen treffen die vogels belemmeren om te gaan nestelen in het gebouw. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

Zoogdieren; vleermuizen

Om te kunnen beoordelen of de voorgenomen activiteit een negatief effect heeft op het functionele leefgebied van vleermuizen, moet onderscheid gemaakt worden in de functie die het onderzoeksgebied heeft voor vleermuizen. Dit kan als vaste rust-/verblijfplaats of als functioneel leefgebied.

Functionaliteit als verblijfplaats

Ondanks dat er geen specifiek onderzoek is verricht naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen in het onderzoeksgebied, kan geconcludeerd worden dat de voorgenomen activiteit geen negatief effect op verblijfplaatsen van vleermuizen in het onderzoeksgebied heeft. De schoppe wordt als een ongeschikte verblijfplaats voor vleermuizen beschouwd en op de uitbreidingslocatie ontbreken potentiële verblijfplaatsen. De invloedssfeer van de voorgenomen activiteit is lokaal en heeft geen negatief effect op eventuele verblijfplaatsen in gebouwen elders in het onderzoeksgebied of daarbuiten. De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie m.b.t. dit aspect van het functionele leefgebied van

vleermuizen. Nader onderzoek wordt voor dit aspect van het functionele leefgebied van vleermuizen niet noodzakelijk geacht.

Functionaliteit als leefgebied; foerageergebied

Op basis van gebiedskenmerken kan voldoende geconcludeerd worden over de functionaliteit en betekenis van het onderzoeksgebied als foerageergebied. Het is goed mogelijk dat het onderzoeksgebied gebruikt wordt door vleermuizen om te foerageren, maar het gebied heeft een beperkte betekenis als foerageergebied vanwege de inrichting, het gevoerde beheer en de beperkte oppervlakte. Door de voorgenomen activiteit verandert de betekenis van het onderzoeksgebied als foerageergebied niet. De invloedssfeer van de voorgenomen activiteit is lokaal en heeft daarom geen negatief effect op foerageergebied buiten het onderzoeksgebied. De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie m.b.t. dit aspect van het functionele leefgebied van vleermuizen. Nader onderzoek wordt voor dit aspect van het functionele leefgebied van vleermuizen niet noodzakelijk geacht.

Functionaliteit als leefgebied; vliegroutes

Sommige vleermuissoorten benutten lijnvormige landschapselementen als vliegroute van- en naar de verblijfplaats. Op basis van gebiedskenmerken kan voldoende geconcludeerd worden over de functionaliteit en betekenis van het onderzoeksgebied als vliegroute. Het onderzoeksgebied vormt geen verbindend element in een lijnvormig landschapselement en vormt daarom geen essentiële schakel in een vliegroute van vleermuizen. Mogelijk wordt de laanbeplanting ten oosten en zuiden van het erf als vliegroute benut, maar deze wordt door de voorgenomen activiteit niet negatief beïnvloed. De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie m.b.t. dit aspect van het functionele leefgebied van vleermuizen. Nader onderzoek wordt voor dit aspect van het functionele leefgebied van vleermuizen niet noodzakelijk geacht.

Zoogdieren; grondgebonden soorten

In het onderzoeksgebied komen mogelijk incidenteel soorten voor die vermeld worden in tabel 1 van de Ff-wet. Voor het verstoren, verwonden en doden van deze soorten in het kader van de voorgenomen activiteit geldt een algemene vrijstelling, maar de algemene zorgplicht is altijd van toepassing. Deze soorten hebben geen vaste verblijfplaats in het gebied en zijn mobiel. De soorten worden door de voorgenomen activiteit niet verstoord, verwond of gedood. Specifieke maatregelen in het kader van de algemene zorgplicht worden niet noodzakelijk geacht.

Amfibieën en reptielen

Het onderzoeksgebied behoort niet tot het functionele leefgebied van reptielen en amfibieën. De voorgenomen activiteit heeft geen negatief effect op beschermde soorten en heeft daarom geen wettelijke consequentie. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

Dagvlinders

Gelet op de inrichting en het gevoerde beheer is het onderzoeksgebied ongeschikt als leefgebied voor beschermde soorten. De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

Libellen

Gelet op de inrichting en het gevoerde beheer is het onderzoeksgebied ongeschikt als leefgebied voor beschermde soorten. De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

Kevers en mieren

Gelet op de inrichting en het gevoerde beheer is het onderzoeksgebied ongeschikt als leefgebied voor beschermde soorten. De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

Vissen en kreeftachtigen

Gelet op de inrichting en het gevoerde beheer is het onderzoeksgebied ongeschikt als leefgebied voor beschermde soorten. De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

Soortgroep	Soorten planlocatie	Verbodsbepalingen*	aandachtspunt
Flora	Niet aanwezig	Niet van toepassing	geen
Zoogdieren; grondgebonden	Geen soorten van tabel 2/3.	Niet van toepassing	Deze soorten zijn mobiel. Geen nadere maatregelen in kader van zorgplicht vereist.
Broedvogels tijdens broedseizoen (1)	div. soorten	<i>Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren</i> <i>Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren</i>	Schoppe verbouwen buiten broedtijd van vogels
Broedvogels, beschermde vaste nestplaatsen	niet aanwezig	Niet van toepassing	geen
Vleermuizen; functionaliteit van het leefgebied (foerageergebied + vliegroutes)	Onbekend	Niet van toepassing	Functie wordt niet aangetast
Vleermuizen; vaste verblijfplaatsen	niet aanwezig	Niet van toepassing	geen
Reptielen	Niet aanwezig	Niet van toepassing	geen
Amfibieën	Geen soorten van tabel 2/3.	Niet van toepassing	geen
Vissen	Niet aanwezig	Niet van toepassing	geen
Dagvlinders	Geen soorten van tabel 2/3.	Niet van toepassing	geen
Libellen	Geen soorten van tabel 2/3.	Niet van toepassing	geen
Overige ongewervelden	Niet aanwezig	Niet van toepassing	geen

(1) Het broedseizoen verschilt per soort. Indien werkzaamheden worden uitgevoerd in de periode september-februari is de kans op verstoring van vogelnesten minimaal.

* Toelichting verbodsbepalingen tabel:

Artikel 2: Zorgplicht en Zorgvuldig handelen ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd

Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, vernielen, beschadigen of verwijderen van beschermde planten

Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren

Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren

Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen

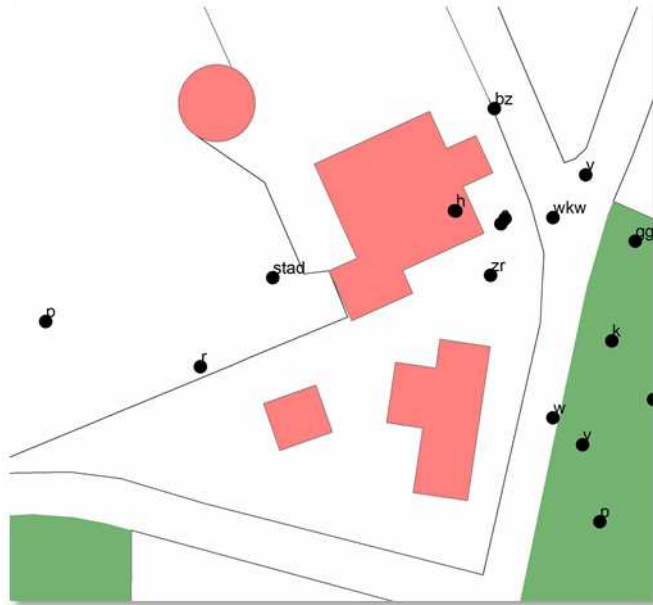
Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren

Artikel 13: Verbod: onder zich hebben van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Tabel 1. Aangetroffen of verwachte beschermde soorten (Ff-wet tabel 2 of 3) die mogelijk geschaad worden.

6.6 Historische gegevens

In 1997 is het onderzoeksgebied onderzocht op de aanwezigheid van flora- en faunawaarden. Ondanks de gedateerdheid van de gegevens geven deze gegevens wel een indruk van de betekenis van het erf voor soorten. In onderstaande afbeelding worden de vastgestelde broedvogels gepresenteerd. Op het erf zijn de volgende soorten vastgesteld; Huismus (h), Zwarte Roodstaart (zr), Boerenzwaluw (bz), Pimpelmees (p), stadsduif (stad), Spreeuw (s).

Verspreiding van de op het erf vastgestelde broedvogels in 1997. Bron; Biologische Station Zwillbrock.

6.7 Volledigheid van het onderzoek

Het onderzoek is volledig uitgevoerd met geschikte weersomstandigheden. Het volledige onderzoeksgebied is onderzocht.

7. Conclusies en advies

Voorgenomen activiteit wordt gezien als 'ruimtelijke ontwikkeling'. Voor het verstoren van soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling. Deze vrijstelling geldt ook voor soorten van tabel 2 van de Ff-wet, mits er gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Gelet op de voorgenomen activiteit zal dat de 'Gedragscode voor de bouw- en ontwikkelingssector' zijn. Deze is opgesteld door 'Bouwend Nederland' en de Vereniging van Nederlandse Projectontwikkeling Maatschappijen NEPROM (zie: www.NEPROM.NL). Deze gedragscode geeft aan hoe bedrijven zorgvuldig met beschermde dier- en plantensoorten op bouwplaatsen kunnen omgaan. Voor het verstoren van soorten uit tabel 3, evenals het verstoren van bezette vogelnesten en jaar rond beschermde vogelnesten dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Het onderzoeksgebied bestaat uit een agrarisch erf met verschillende gebouwen en een kleine oppervlakte agrarisch cultuurland (grasland). De voorgenomen activiteit heeft geen negatief effect op beschermde soorten in en rondom het onderzoeksgebied, uitgezonderd broedvogels. De bouw- en uitbreidingslocatie van de bebouwing/erfverharding en erfbepanting bestaan uit een monocultuur van (Engels) raaigras en siertuin. Het beheer en de inrichting maken het tot een ongeschikte habitat voor beschermde soorten. Door de voorgenomen activiteit worden bezette vogelnesten in de schoppe mogelijk verstoord/vernield of worden vogels verwond/gedood. De interne verbouwing van de schoppe dient plaats te vinden buiten de voortplantingsperiode van vogels.

De invloedssfeer van de voorgenomen activiteit beperkt zich tot het onderzoeksgebied en heeft geen negatief effect op gebieden erbuiten, met uitzondering van mogelijke toename van de emissie van ammoniak uit de nieuwe stal. Een eventuele emissie van ammoniak leidt mogelijk tot een negatief effect op de duurzame instandhouding van beschermd natuurgebied. De effectbeoordeling van ammoniak dient in een specifiek vervolgonderzoek plaats te vinden. Op basis van dit vervolgonderzoek dient bepaald te worden of een natuurbeschermingswetvergunning aangevraagd dient te worden.

Het onderzoeksgebied ligt in de EHS, specifiek de EHS-verweving. De voorgenomen activiteit leidt niet tot een significante aantasting van de omgevingscondities en kernkwaliteiten van de EHS. Er zijn geen compenserende- of mitigerende maatregelen verplicht, maar de initiatiefnemer zorgt middels het aanbrengen van een erfbepanting voor de versterking van de landschappelijke kwaliteit ter plekke. Er hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden.

Bij nieuwbouw van stallen en bijgebouwen kunnen meestal simpel en tegen lage (meer)kosten waardevolle voorzieningen voor vogels en vleermuizen aangebracht worden. In de bijlage worden enkele tips gegeven wat er zoal mogelijk is om dieren een verblijfplaats te bieden op het erf.

Bijlagen:

Bijlage 1. De natuurkalender

Bijlage 2. Toelichting Flora- en faunawet

Bijlage 3. Fotobijlage

Bijlage 4. Advies voor het aanbrengen van verblijfplaatsen voor vogels en vleermuizen

Bijlage 1 Natuurkalender

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
houtopstanden												
afzetten / hakhoutbeheer												
dunnen												
verwijderen opslag / exoot, nazorg												
heg afzetten												
knotten												
opsnoeien / opkronen												
hoogstam wintersnoei												
hoogstam zomersnoei												
bomen met winterslaapplaats vogels												
vleermuisbomen zomerverblijf												
vleermuisbomen paarplaats												
das												
hazelmuis struweel en hakhoutbeheer												
boomkikker struweel												
Grazige vegetaties												
maaieren vochtig/nat grasland												
maaieren droog schraalgrasland												
Wateren												
poel opschonen												
boomkikker wateren												
geelbuikvuurpad kleinschalig												
geelbuikvuurpad grootschalig												
Gebouwen m.b.t. vleermuizen												
zomerverblijf												
winterverblijf												

- Optimale periode voor werkzaamheden.
- Acceptabele periode voor werkzaamheden.
De werkzaamheden verrichten onder voorwaarden zoals beschreven in protocol.
- Geen werkzaamheden in deze periode.
Wanneer er wel gewerkt moet worden is een ontheffing verplicht.

Bijlage 2: Toelichting AMvB

Toelichting tabellen soorten Flora- en faunawet

In onderstaande tabellen staan alle beschermde soorten van de Flora- en faunawet. De tabellen zijn aan de ene kant aan de orde bij ontheffingverlening voor Artikel 75 en aan de andere kant bij vrijstellingen in het kader van het Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van Artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen (AMvB Artikel 75). Vogelsoorten zijn in deze tabellen niet apart opgenomen. Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd (behalve exoten). In de toelichting bij de tabellen staat aangegeven welk regime toepasselijk is voor vogelsoorten.

<p><u>Zoogdieren</u> aardmuis <i>Microtus agrestis</i> bosmuis <i>Apodemus sylvaticus</i> dwergmuis <i>Micromys minutus</i> bunzing <i>Mustela putorius</i> dwergspitsmuis <i>Sorex minutus</i> egel <i>Erinaceus europaeus</i> gewone bosspitsmuis <i>Sorex araneus</i> haas <i>Lepus europaeus</i> hermelijn <i>Mustela erminea</i> huisspitsmuis <i>Crocidura russula</i> konijn <i>Oryctolagus cuniculus</i> ondergrondse woelmuis <i>Pitymys subterraneus</i> ree <i>Capreolus capreolus</i> rosse woelmuis <i>Clethrionomys glareolus</i> tweekleurige bosspitsmuis <i>Sorex coronatus</i> veldmuis <i>Microtus arvalis</i> vos <i>Vulpes vulpes</i> wezel <i>Mustela nivalis</i> woelrat <i>Arvicola terrestris</i></p> <p><u>Reptielen en amfibieën</u> bruine kikker <i>Rana temporaria</i> gewone pad <i>Bufo bufo</i> middelste groene kikker <i>Rana esculenta</i> kleine watersalamander <i>Triturus vulgaris</i> meerkikker <i>Rana ridibunda</i></p>	<p><u>Mieren</u> behaarde rode bosmier <i>Formica rufa</i> kale rode bosmier <i>Formica polyctena</i> stronkmier <i>Formica truncorum</i> zwartrugbosmier <i>Formica pratensis</i></p> <p><u>Slakken</u> wijngaardslak <i>Helix pomatia</i></p> <p><u>Vaatplanten</u> aardaker <i>Lathyrus tuberosus</i> akkerklokje <i>Campanula rapunculooides</i> brede wespenorchis <i>Epipactis helleborine</i> breed klokje <i>Campanula latifolia</i> dotterbloem <i>Caltha palustris</i> gewone vogelmelk <i>Ornithogalum umbellatum</i> grasklokje <i>Campanula rotundifolia</i> grote kaardenbol <i>Dipsacus fullonum</i> kleine maagdenpalm <i>Vinca minor</i> knikkende vogelmelk <i>Ornithogalum nutans</i> koningsvaren <i>Osmunda regalis</i> slanke sleutelbloem <i>Primula elatior</i> zwanebloem <i>Butomus umbellatus</i></p>
---	--

Tabel 1 van de Ff-wet (Algemene soorten)

Toelichting tabel 1

- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor Artikel 8 t/m 12 van de flora- & faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd worden.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (zgn. lichte toets).

Tabel 2.

Toelichting tabel 2

Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor Artikel 8 t/m 12 van de flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3)

<p><u>Zoogdieren</u> Danhert <i>Dama dama</i> Edelhert <i>Cervus elaphus</i> Eekhoorn <i>Sciurus vulgaris</i> Grijze zeehond <i>Halichoerus grypus</i> Grote bosmuis <i>Apodemus flavicollis</i> Steenmarter <i>Martes foina</i> Wild zwijn <i>Sus scrofa</i></p> <p><u>Reptielen en amfibieën</u> Alpenwatersalamander <i>Triturus alpestris</i> Levendbarende hagedis <i>Lacerta vivipara</i></p> <p><u>Dagvlinders</u> Moerasparelmoervlinder <i>Euphydryas aurinia</i> Vals heideblauwtje <i>Lycaeides idas</i></p> <p><u>Vissen</u> Bermpje <i>Noemacheilus barbatulus</i> Kleine modderkruiper <i>Cobitis taenia</i> Meerval <i>Silurus glanis</i> Rivierdonderpad <i>Cottus gobio</i></p> <p><u>Vaatplanten</u> Aangebrande orchis <i>Orchis ustulata</i> Aapjesorchis <i>Orchis simia</i> Beenbreek <i>Narthecium ossifragum</i> Bergklokje <i>Campanula rhomboidalis</i> Bergnachtorchis <i>Platanthera chlorantha</i> Bijenorchis <i>Ophrys apifera</i> Blaasvaren <i>Cystopteris fragilis</i> Blauwe zeedistel <i>Eryngium maritimum</i> Bleek bosvogeltje <i>Cephalanthera damasonium</i> Bokkenorchis <i>Himantoglossum hircinum</i> Brede orchis <i>Dactylorhiza majalis majalis</i> Bruinrode wespenorchis <i>Epipactis atrorubens</i> Daslook <i>Allium ursinum</i> Dennenorchis <i>Goodyera repens</i> Duitse gentiaan <i>Gentianella germanica</i> Franjgentiaan <i>Gentianella ciliata</i> Geelgroene wespenorchis <i>Epipactis muelleri</i> Gele helmblom <i>Pseudofumaria lutea</i> Gevlekte orchis <i>Dactylorhiza maculata</i> Groene nachtorchis <i>Coeloglossum viride</i> Groensteel <i>Asplenium viride</i> Grote keverorchis <i>Listera ovata</i> Grote muggenorchis <i>Gymnadenia conopsea</i> Gulden sleutelbloem <i>Primula veris</i> Harlekijn <i>Orchis morio</i> Herfstschroeforchis <i>Spiranthes spiralis</i> Hondskruid <i>Anacamptis pyramidalis</i> Honingorchis <i>Herminium monorchis</i> Jeneverbes <i>Juniperus communis</i> Klein glaskruid <i>Parietaria judaica</i> kleine keverorchis <i>Listera cordata</i> kleine zonnedauw <i>Drosera intermedia</i> klokjesgentiaan <i>Gentiana pneumonanthe</i></p>	<p>kluwenklokje <i>Campanula glomerata</i> koraalwortel <i>Corallorhiza trifida</i> kruisbladgentiaan <i>Gentiana cruciata</i> lange ereprijs <i>Veronica longifolia</i> lange zonnedauw <i>Drosera anglica</i> mannetjesorchis <i>Orchis mascula</i> maretak <i>Viscum album</i> moeraswespenorchis <i>Epipactis palustris</i> muurbloem <i>Erysimum cheiri</i> parnassia <i>Parnassia palustris</i> pijlscheefkelk <i>Arabis hirsuta sagittata</i> poppenorchis <i>Aceras anthropophorum</i> prachtklokje <i>Campanula persicifolia</i> purperorchis <i>Orchis purpurea</i> rapunzelklokje <i>Campanula rapunculus</i> rechte driehoeksvaren <i>Gymnocarpium robertianum</i> rietorchis <i>Dactylorhiza majalis praetermissa</i> ronde zonnedauw <i>Drosera rotundifolia</i> rood bosvogeltje <i>Cephalanthera rubra</i> ruijklokje <i>Campanula trachelium</i> schubvaren <i>Ceterach officinarum</i> slanke gentiaan <i>Gentianella amarella</i> soldaatje <i>Orchis militaris</i> spaanse ruiter <i>Cirsium dissectum</i> steenjanjer <i>Dianthus deltooides</i> steenbreekvaren <i>Asplenium trichomanes</i> stengelloze sleutelbloem <i>Primula vulgaris</i> stengelomvattend havikskruid <i>Hieracium amplexicaule</i> stijf hardgras <i>Catapodium rigidum</i> tongvaren <i>Asplenium scolopendrium</i> valkruid <i>Arnica montana</i> veenmosorchis <i>Hammarbya paludosa</i> veldgentiaan <i>Gentianella campestris</i> veldsalie <i>Salvia pratensis</i> vleeskleurige orchis <i>Dactylorhiza incarnata</i> vliegenorchis <i>Ophrys insectifera</i> vogelnestje <i>Neottia nidus-avis</i> voorjaarsadonis <i>Adonis vernalis</i> wantsenorchis <i>Orchis coriophora</i> waterdrieblad <i>Menyanthes trifoliata</i> weideklokje <i>Campanula patula</i> welriekende nachtorchis <i>Platanthera bifolia</i> wilde gage <i>Myrica gale</i> wilde herfsttijloos <i>Colchicum autumnale</i> wilde kievitsbloem <i>Fritillaria meleagris</i> wilde marjolein <i>Origanum vulgare</i> wit bosvogeltje <i>Cephalanthera longifolia</i> witte muggenorchis <i>Pseudorchis albida</i> zinkviooltje <i>Viola lutea calaminaria</i> zomerklokje <i>Leucorum aestivum</i> zwartsteel <i>Asplenium adiantum-nigrum</i></p> <p><u>Kevers</u> vliegend hert <i>Lucanus cervus</i></p> <p><u>Kreeftachtige</u> rivierkreeft <i>Astacus astacus</i></p>
---	---

Tabel 2 van de Ff-wet.

Toelichting tabel 3

Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor Artikel 8 t/m 12 van de flora & faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor Artikel 10 van de flora- en faunawet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig.

Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 wordt getoetst aan drie criteria:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang²;
- 2) er is geen alternatief;
- 3) doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort. Deze drie criteria vormen de zgn. uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn).

De uitgebreide toets voor ontheffingverlening geldt ook voor alle vogelsoorten.

---

²

- onderzoek en onderwijs
- re-populatie en herintroductie
- bescherming van flora en fauna
- veiligheid van het luchtverkeer
- volksgezondheid of openbare veiligheid
- dwingende redenen van openbaar belang
- het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom
- belangrijke overlast veroorzaakt door dieren
- uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw
- bestendig gebruik
- uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling

Tabel 3: soorten bijlage IV HR/bijlage 1 AMvB

Bijlage 1 AMvB

Zoogdieren

das *Meles meles*
boomarter *Martes martes*
eikelmuis *Eliomys quercinus*
gewone zeehond *Phoca vitulina*
veldspitsmuis *Crocidura leucodon*
waterspitsmuis *Neomys fodiens*

Reptielen en amfibieën

adder *Vipera berus*
hazelworm *Anguis fragilis*
ringslang *Natrix natrix*
vinpootsalamander *Triturus helveticus*
vuursalamander *Salamandra salamandra*

Vissen

beekprik *Lampetra planeri*
bittervoorn *Rhodeus cericeus*
elrits *Phoxinus phoxinus*
gestippelde alver *Alburnoides bipunctatus*
grote modderkruiper *Misgurnus fossilis*
rivierprik *Lampetra fluviatilis*

Dagvlinders

bruin dikkopje *Erynnis tages*
dwergblauwtje *Cupido minimus*
dwergdikkopje *Thymelicus acteon*
groot geaderd witje *Aporia crataegi*
grote ijsvogelvlinder *Limenitis populi*
heideblauwtje *Plebejus argus*
iepepage *Strymonidia w-album*
kalkgraslanddikkopje *Spialia sertorius*
keizersmantel *Argynnis paphia*
klaverblauwtje *Cyaniris semitargus*
purperstreepparelmoervlinder *Brenthis ino*
rode vuurvlinder *Palaeochrysopterus hippothoe*
rouwmantel *Nymphalis antiopa*
tweekleurig hooibeestje *Coenonympha arcania*
veenbesparelmoervlinder *Bolaria aquilonais*
veenhooibeestje *Coenonympha tullia*
veldparelmoervlinder *Melitaea cinxia*
woudparelmoervlinder *Melitaea diamina*
zilvervlek *Clossiana euphrosyne*

Vaatplanten

groot zee gras *Zostera marina*

Bijlage IV HR

Zoogdieren

baardvleermuis *Myotis mystacinus*
bechstein's vleermuis *Myotis bechsteinii*
bever *Castor fiber*
bosvleermuis *Nyctalus leisleri*
brandt's vleermuis *Myotis brandtii*
bruinvis *Phocoena phocoena*
euraziatische lynx *Lynx lynx*
franjestaart *Myotis nattereri*
gewone dolfijn *Delphinus delphis*
gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*
gewone grootoorvleermuis *Plecotus auritus*
grijze grootoorvleermuis *Plecotus austriacus*
grote hoefijzerneus *Rhinolophus ferrumequinum*
hamster *Cricetus cricetus*

hazelmuis *Muscardinus avellanarius*
ingekorven vleermuis *Myotis emarginatus*
kleine dwergvleermuis *Pipistrellus pygmaeus*
kleine hoefijzerneus *Rhinolophus hipposideros*
laatvlieger *Eptesicus serotinus*
meervleermuis *Myotis dasycneme*
mopsvleermuis *Barbastella barbastellus*
nathusius' dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*
noordse woelmuis *Microtus oeconomus*
otter *Lutra lutra*
rosse vleermuis *Nyctalus noctula*
tuimelaar *Tursiops truncatus*
tweekleurige vleermuis *Vespertilio murinus*
vale vleermuis *Myotis myotis*
watervleermuis *Myotis daubentonii*
wilde kat *Felis silvestris*
witflankdolfijn *Lagenorhynchus acutus*
witsnuitdolfijn *Lagenorhynchus albirostris*

Reptielen en amfibieën

boomkikker *Hyla arborea*
geelbuikvuurpad *Bombina variegata*
gladde slang *Coronella austriacus*
heikikker *Rana arvalis*
kamsalamander *Triturus cristatus*
knoflookpad *Pelobates fuscus*
muurhagedis *Podarcis muralis*
poelkikker *Rana lessonae*
rugstreep pad *Bufo calamita*
vroedmeesterpad *Alytes obstetricans*
zandhagedis *Lacerta agilis*

Dagvlinders

donker pimperlblauwtje *Maculinea nausithous*
grote vuurvlinder *Lycaena dispar*
pimperlblauwtje *Maculinea telegonus*
tijmblauwtje *Maculinea arion*
zilverstreephoobeestje *Coenonympha hero*

Libellen

bronslibel *Oxygastra curtisii*
gaffellibel *Ophiogomphus cecilia*
gevlekte witsnuitlibel *Leucorrhinia pectoralis*
groene glazenmaker *Aeshna viridis*
noordse winterjuffer *Sympetma paedisca*
oostelijke witsnuitlibel *Leucorrhinia albifrons*
rivierrombout *Stylurus flavipes*
sierlijke witsnuitlibel *Leucorrhinia caudalis*

Vissen

houting *Conegonus oxyrrhynchus*
steur *Acipenser sturio*

Vaatplanten

drijvende waterweegbree *Luronium natans*
groenknolorchis *Liparis loeselii*
kruipend moerasscherm *Apium repens*
zomerschroeforchis *Spiranthes aestivalis*

Kevers

brede geelrandwaterroofkever *Dytiscus latissimus*
gestreepte waterroofkever *Graphoderus bilineatus*
heldenbok *Cerambyx cerdo*
juchtleerkever *Osmoderma eremita*

Tweekleppigen

bataafse stroommossel *Unio crassus*

Tabel 3 van de Ff-wet : Soorten bijlage IV HR (+ Platte schijfhoren) / bijlage 1 AMvB (zie volgende bladzijde)

Bijlage 3. Fotobijlage
Impressie van het onderzoeksgebied

Bijlage 4.

Voorbeelden voor het aanbrengen van voorzieningen voor vleermuizen en vogels.

Huisvesting Gewone dwergvleermuis

Minstens de helft van de in Nederland voorkomende soorten vleermuizen maakt in meer of mindere mate gebruik van door de mens gemaakte gebouwen als verblijfplaats. Dat kunnen gewone huizen zijn maar ook kerken en forten. Door renovaties, isolatie of sloop verdwijnen veel plekken waar vleermuizen kunnen huizen. Verder is in de huidige bouwstijl weinig ruimte voor vleermuizen. Met eenvoudige maatregelen (in bijvoorbeeld nieuwbouw of bij renovatieprojecten) kan huisvesting van vleermuizen gerealiseerd worden.

Toegankelijk maken van de spouwmuur

Spouwmuren zijn voor vleermuizen als Gewone dwergvleermuis al toegankelijk via een open stootvoeg van circa 1,5 cm, voor Laatvliegers ligt dat bij ongeveer 2 cm. Van belang is dat de open stootvoegen op minimaal een halve meter onder de bovenrand van het gebouw aangebracht worden om warmteverlies en tocht te voorkomen. Daarnaast is van belang dat geen irriterend glaswol wordt toegepast in de spouwmuur. Alternatieve opties zijn het toepassen van plaatvormig isolatiemateriaal (bijvoorbeeld Mupan Ultra, merk Isover), waarbij een luchtspouw van circa vier centimeter overblijft of het weglaten van isolatiemateriaal onder en boven de gecreëerde open stootvoeg(en).

Inbouwvoorzieningen

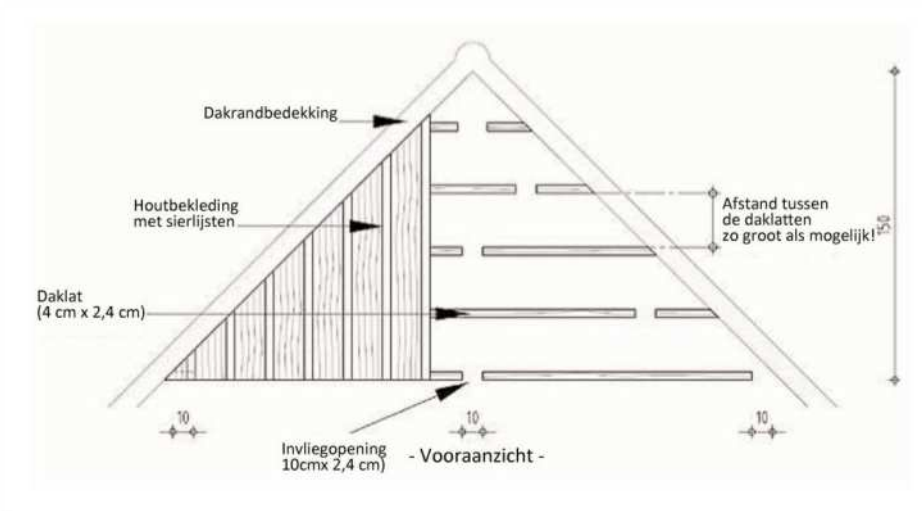
Er zijn speciaal voor vleermuizen ontwikkelde kasten op de markt die in de muur kunnen worden ingemetseld. De inbouwkasten kunnen via een open stootvoeg toegankelijk worden gemaakt. Laatvliegers maken geen gebruik van dergelijke voorzieningen.

Voorbeeld in te metselen vleermuiskast

Houten betimmering aan buitenzijde gebouwen

Ook aan de buitenzijde van gebouwen kunnen voorzieningen voor vleermuizen worden aangebracht. Voorbeelden zijn boeiboorden en gevelbetimmering, waarbij tussen de muur en het boeiboord/gevelbetimmering een smalle ruimte van circa 24 mm wordt gelaten. Deze ruimte kan dan toegankelijk gemaakt worden door de onderzijde open te laten. Van belang is dat onder de opening een obstakelvrije af – en aanvliegzone van minimaal twee meter aanwezig is.

Voorbeeld gevelbetimmering

Huisvesting Huismus

De Huismus is de afgelopen decennia sterk in aantal achteruit gegaan; sinds 5 november 2004 is de soort op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten opgenomen. Vergelijken met 1960 is de populatie gehalveerd. Eén van de belangrijkste oorzaken van de achteruitgang is het verdwijnen van nestgelegenheid en openbaar groen. Hieronder zijn de drie belangrijkste mogelijkheden beschreven om vervangende nestgelegenheid voor Huismus te creëren. Tevens is een beschrijving gegeven voor het stimuleren van de voedselvoorziening van Huismus.

Huismussenpannen

Het bedrijf Waveka verkoopt speciale Huismussendakpannen en grote dakpanfabrikanten als Lafarge en Koramic kunnen door hen gemaakte dakpantypen op verzoek uitvoeren in een nestpan-variant voor Huismussen (ronde opening), hoewel dit niet voor alle typen kan.

Mussendakpan (waveka.nl)

Vogelvide

De Vogelvide biedt Huismussen een veilige nestelplek onder dakpannen. Het product kan worden aangebracht bij de onderste rij pannen op het dak, ter hoogte van de dakvoet. Simpel gezegd is het een prefab nestkast die over de gehele breedte van het dak kan worden aangebracht. De Vogelvide voldoet aan de eisen zoals gesteld in het Bouwbesluit. De Vogelvide kent een aantal geïntegreerde functies zoals:

- past onder vrijwel alle soorten pannen en alle soorten pannendaken;
- waarborgt een goede ventilatie van het dak;
- voorkomt dat vogels verder onder de pannen kruipen, zodat vervuiling wordt tegengegaan;
- duurzaam en eenvoudig, zowel in de professionele bouwwereld als door particulieren toe te passen.

De Vogelvide is de afgelopen jaren met goed resultaat getest in Noordwijk, Amsterdam, Alkmaar en Hardenberg. Voor meer informatie wordt verwezen naar de website van de Vogelbescherming (www.vogelbescherming.nl) en Monier (www.monier.nl).

Vogelvide (vogelbescherming.nl)

Mussenkasten en mussenflats

Deze houten of betonplex nestkasten zijn kant en klaar te koop, maar zijn ook eenvoudig zelf te (laten) maken. Ze zijn erg geschikt om onder oversteken en dakgoten te plaatsen. Ondanks het gebruik van duurzame materialen hebben deze kasten een beperkte levensduur en daarom verdient de vogelvide de voorkeur. Wel zijn deze kasten geschikt als tijdelijke maatregel, bijvoorbeeld als de vervangende nieuwbouw op zich laat wachten. In zo'n geval kunnen bestaande panden in de buurt met zulke kasten worden uitgerust. Nestkasten worden onder andere geleverd door Vivara. Ze zijn in alle kleuren te verven.

Adressen voor nadere informatie:

- www.waveka.nl
- www.vivara.nl
- <http://www.haagsevogels.nl/cms/index.php?page=mussenflat-bouwen>

Mussenkast (vivara.nl)

Stimuleren voedselvoorziening Huismus

Om ervoor te zorgen dat de omgeving een zo goed mogelijke voedselopbrengst voor Huismussen oplevert wordt geadviseerd om een zo soortenrijk mogelijke vegetatie te ontwikkelen. Elke plantensoort heeft een beperkte bloeitijd en trekt dan allerlei insecten. Als er gedurende langere tijd (Huismus kan jongen

hebben tussen begin april en half september) verschillende planten in bloei zijn zullen ook langere tijd allerlei insecten beschikbaar zijn. Daarnaast zijn struiken, heggen en klimop van belang om jaarrond beschutting te bieden.